

Perjés Klára

A legjobbak között a legszerényebb szobrász: Rieger Tibor

Az Aranyhegyen lakik, Óbudán, ahol nem a hegy gyomrában kell keresni az értéket, a megdöbbentő csodát, hanem Rieger Tibor kertjében, műtermében. Egy évtizeddel ezelőtt jártam arra először, amikor benyitottam a kertkapun, az eső sűrű könnycseppekként mosta Szent István másfélszeres nagytámaszt alkotott bronzpalástját, amelyen a latin nyelven írott hexameterek is olvashatók: „Édes fája keresztnek, erős záloga kegyelemnek, / Lába alatt ellenség, fényben a krisztusi fenség. / Egybegyűlők szolgálnak a legfőbb égi királynak / Íme a Szentanya képe ragyog csillogva az égen / Ülve mutatja a trónus a rajta uralkodó Krisztust.” Talán a Magyarok Nagyszszonya közbenjárására azóta méltó helyet kapott a szakrális álommű a volt Mária Magdolna-templom apszisában, a Kapisztrán téren. „Rieger Tibor birtokolja Isten nagy ajándékát, a Transzcendenssel való kapcsolatot – írja a művész albumának ajánlásában a hajdani győri bencés gimnáziumi diáktárs, a máig jó barát Kozma Imre irgalmas rendi szerzetes, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat alapító elnöke. – A művész nem magáért dolgozik, hanem Isten dicsőségére, az emberek boldogításáért.”

Rieger Tibor a királyhalmeci Magyarok Nagyszszonya-szobor mellett

Amikor mostani beszélgetésünkre behívott Rieger Tibor a műtermébe, ismét elállt a szavam, szemkápráztató csodát láttam: egy mennyezetig érő falikép, szobor. A gipszkarton törtfehérjében egy óriási életfa, mintha áttört hímzés lenne a fa koronája, középpont a magyar címer a Szent Koronával, alatta a nap és a hold, a fa tetején a fiókait vérevel etető pelikán. Megrendelésre készítette ezt a hatalmas életfát?

– Ez nem egy személy vagy egy család, hanem a magyar nemzet életfája! Felkértek rá, valójában ötször ekkora méretben a Karmelita kolostor templomának apszisában kellett volna elhelyezni, csak aztán az orgona került oda, mert az már hangversenyterem is.

Szomorkásan, fájó szívvel mondja, hogy az orgona „kiütötte” a nemzet életfáját.

– Örülnék, ha valahol otthonra találna, s nem kellene éveket várnom, mint a Szent István-palásttal, hogy méltó helye legyen. Ezen a hármashalom stilizáltan jelenik meg, abból nő ki a fa, gyökerei lenyúlnak a mélybe, ott találkoznak a mitikus szarvassal, a fa alatt a hét vezér lovagol, mintha egy sorminta lenne. A hetes szám nemcsak a vezérekre utal, ha jól tudom, az ősmagyarok hadrendjében is szerepelt, így állt föl a vezérszázad: középpont a fővezér, hárman-hárman kétoldalt. Az életfának is hét főága van, onnan ágazik szét minden, múltunk, amelyből táplálkozunk, és hét madár ül az ágakon, a hetedik a pelikán, amely vérevel eteti fiókait. A vezért jelképezi, akinek élete áldozatban kell hogy elteljen, ezt szimbolizálja a mitikus madár. A fővezér Árpád volt, lehet ő is, de lehet Álmos is, akinek élete szintén áldozatban telt el. És utalás arra, hogy a mindenkor vezetőnek, vezérnek, akinek a haza és a nemzet megmaradása a legfontosabb, az élete mindig áldozat.

Azt olvastam, a pelikán mondája már az ókorban is ismert volt, de a középkorban a keresztény hagyomány az eucharisztiaival tette kapcsolatosá, a megváltó Krisztusra emlékeztetve, aki értünk ontotta vérét a keresztben. A képzőművészetben először Giotto ábrázolja a megfeszített Krisztust a pelikánal. Dante pedig Krisztust a mi pelikánunknak nevezi. Az mondta egyszer Tibor, hogy a művészet csak a szellemi világból nőhet ki, abból, amelyben élünk, és amelyet magunknak felépítünk. A nemzet szelleméből, amelyet több mint egy évezreden át építettünk fel? Ebből sarjadnak a szobrász alkotásai?

– Igen, ezt akarom, én mindig ebből táplálkozom.

És mi mindent jelent ez, hitet Istenben, a hazában, egy másik dimenzióban, a földi igaz történelmünkben?

– A történelmünk valójában egy nemzet szellemiségének története, nem csupán azt jelenti, ami a történelemkönyvekben van, nemcsak a lecsupaszított események története, hanem a keresztény szellemiségé, az ősvallásunké, amelyről oly keveset tudunk. Abban biztosak lehetünk, hogy egy nagyon mély, mitikus vallás volt. Ugyanakkor az átélők fogékonyak voltak a kereszténységre, hiszen az, amit magunkkal hoztunk, egy őszinte, nagyon mély hit volt. Erre utal az is, hogy a legtöbb szentet az európai dinasztiák közül az Árpád-házi királyok adták.

Olyan köztéri szobrokat alkotott, amelyekben megjelenik az időben is mélyről jövő hit, annak szellemi ereje és lelkesége. Mindegyik alkotásának mintha lelke lenne, mintha nem is materiális anyagból mintázta volna, mintha egy másik dimenzióba, másik világba vezetnének bennünket. Hisz abban, hogy a materiális világ fölött van egy másik, egy abszolút világ?

– Persze hogy hiszek! De a szobrászat egy különös műfaj, a Szent Benedek rendjének felszólítása érvényesül benne: az „Ora et labora!” (Imádkozzál és dolgozzál!) Tehát a gyakorlati és a szellemi világ egyesüljön. Nem lehet csak bölcsekedni, tevékenykednünk kell, hogy jobbá

legyünk. A szobrok tárgyak, valóban a materiális világhoz tartoznak, de arra épülnek a szobraim, annyira az a lényegük, hogy sugallják, képviselik a művész hitét. Persze, sok formája lehetséges a művészeteknek, van olyan is, amely az ösztönökre épül, de hát én ezt nem is tartom művészetnek! A kísérletező művészetet eleve nem szeretem, a kísérletezést hagyjuk meg a tudománynak. Kísérletező művészet éppúgy nem létezik, mint ahogy kísérletező imádság sincs. Ez abszurd, persze a modern művészet mindent meg akar kóstolni, új anyagi, formai megoldásokat keres, de a lényeg ezekben elsikkad, hiszen ez csak technika, csak eszköz.

Március tizenötödikére jelenik meg az Aracs, a délvidéki magyarság folyóirata, amelyet én az összmagyarság folyóiratának tartok, a megjelenés dátuma az 1848–49-es forradalom és szabadságharc hőseire és áldozataira emlékeztet. Rieger Tibor 1990-ben alkotott egy emlékművet, amely Várpalotán, a Thury György téren áll vagy inkább fekszik egy kis halmon. Mit kíván a magyar nemzet, teszi föl az akkor élők kérdését, és sorolja is 12 követelésüket az ötfelé széttört kőtömbön, de mellette a természet tovább él, hiszen kinőtt a fű a tömbök között, sőt még egy fa is. A bronzba öntött, szélben lobogó magyar zászlóval a természet is azt sugallja, hogy tovább élnek a hősök, az áldozatok.

– A szellemük él tovább, amely őket harcra buzdította a hazáért, a szabadságért. Amikor a gyökereket keressük, akkor erről van szó. Különös, hogy amikor ezt készítettem, akkor még ideiglenesen itt állomásoztak a szovjet csapatok, nagy erőket vontak össze Várpalotán és környékén. Ezért is tartottam fontosnak, hogy megjelenjen ez az 1848-ban írt szöveg is, hogy az idegen csapatokat vonják ki hazánkból. Remélem, ez többet nem lesz aktuális. Sokan észrevették azt is, hogy mintha ez a szobor a békediktátummal széttört Magyarország lenne. Valóban azt sugallja. Sokat töprengtem előtte: a forradalom és szabadságharc kapcsán jutott eszembe. Szétválaszthatatlan dolgok, vannak, akik értik, de mindig akadnak értetlenek, poénkodók is: „Mi az, széttört az emlékmű, mire ideérkezett?!” De a legtöbben érzik, amit

sugallani akartam, mert egy mélyről jövő tudás van az emberekben, néha még imádkoznak is az áldozatokért az emlékmű előtt.

A mondás is úgy tartja, a vérünkben van ez a tudás, nemzedékeken keresztül belénk ivódott, átöröklődött.

– Főleg, ha kicsi gyerekekkel találkozunk, elcsodálkozunk, mi mindent tudnak ők, mintha valahonnan hozták volna. Aztán később valahogy elveszítik ezt a fajta tudást. Sajnos, a neveléssel is elszakad ez a köldökzsinór, amely összekötötte őket egy másik világgal, amelyet mi már vagy még nem ismerünk.

A Magyarok Nagyasszonya-szobor Csalóközben, Királyfiakarcsán, a falu központjában, a kultúrház előtti kis füves téren áll bronzba öntve. Mindig is nekik szánta, az itt élőknek, gyermekora színhelyének. Már évekkel előbb elkészítette gipszben, de a felállítására még 2017-ig várni kellett.

– A tervet már jóval előtte megmutattam a karcsaiaknak, nagyon örültek neki, s ez engem is lelkesített. Lélekben már oda is adtam nekik. Tizenkét Karcsa nevű település létezik arrafelé, ahogy Szent István idejében is nagyon kicsik voltak, tán százan, kétszázan lakhatnak most is egy-egy településen, de úgy őrzik a rendet, mint első királyunk idejében. Bár közigazgatásilag évekkel ezelőtt két csoportra osztották őket, így jött létre Királyfia- és Egyházkarcsa, de hogy „10 falu építsen egy templomot”, az ott most is látható.

A szobor bronzba öntéséhez hiányzott a pénz. Szerencsére sokan segítettek. A budapesti Bethlen Gábor Alapítvány, a pozsonyi Szövetség a Közös Célokért társulás és a királyfiakarcsai Petőfi Sándor Baráti Társulás fogott össze, a szoborbizottság elnöke Bakos István volt, de az összmagyarországon átívelt az akarat, hogy minél hamarabb felavathassák a Magyarok Nagyasszonyának szobrát.

– Pogány Erzsébet ennek az élharcosa volt, meg Duray Miklós politikusunk, a szlovákiai magyarság szószólója is. Mindketten már főntről biztatnak bennünket a kitartásra, és már az is nagy ajándék nekem, hogy ismerhettem őket.

Fotó: Szelényi Károly

Kozma Imre atya felszenteli a szobrot

Az avatási ünnepségre 2017-ben Szent István falvaiból, az összes kicsi Karcsából oda-sereglettek a népek, jöttek sokan Magyarországról, Erdélyből, mindenhol, ahol magyarok élnek, politikusok, polgármesterek, művészek és újságírók együtt zengték az énekes fohászt: „Boldogasszony Anyánk, régi nagy Patrónánk, / nagy ínségben lévén így szólít meg hazánk: / Magyarországról, kedves hazánkról, / ne felejtkezzél el szegény magyarokról!”

– Földgömbön álló Szűzanyát mintáztam, kedves, ránk figyelő tekintetével, de mégis földöntúli arccal. Formailag egy kissé a görög archaikus istenszobrokat is idézi, vallom, hogy ez egy olyan hagyomány, amely követhető. Minden alkotásomban igyekszem a saját szellemiségemet is belevinni, nem is lehet másképp, de ez a szobor még vissza is hatott rám érzelmileg.

Nagyasszonyunk kezében, egy „puha” párnán tartja a Szent Koronát, a párna honnan jutott eszébe?

– A Szent Koronát nem illik kézben tartani, ez egy mélyen tisztelt, szakrális tárgy.

Az út túloldalán, éppen szemben a szép Szűz Mária szobrával áll Szent István márkás arcélű mellszobra, Diénes Attila alkotása. Sokan fölelegették az ünnepségen részt vevők közül, mintha látni vélték volna, ahogy a két szobor szeme összetalálkozott. Ez is hozzátartozott ahhoz a csodához, amelyet aznap az ünneplők ebben az útkereszteződésben átélhettek. Örömmel vette az ünneplők elismerését a művész is?

– Én azt éreztem, hogy talán ezzel a szoborral tudtam a legtöbbet adni az ott élőknek, azoknak, akik sajnos a határon túlra szakadtak, mert nem lehet kitörölni az emberekből azt az ezer évet, a közös haza történetét. Az a föld is szerves része a Kisalföldnek, a legjobb földek ott vannak, de ma már be sem vetjük. Azóta is jártam arra, többen nemzeti színű szalagot, virágot tesznek égi Anyánk lábához. De öröömre nem ez az egyetlen hely, ahol látom a visszajelzéseket, úgy érzem, hogy megérintettem a szemlélődők lelkét, szellemük hasonló az enyémhez.

Szent Istvánt is megmintáztam, példaképe hazánknak, erkölcsi és szellemi útmutatónk. Nála tűnik föl munkámban először a palást. A bronzszobor Kecskeméten, a Nagytemplom előtt áll, koronázási palástban, győztes pallosát – a kereszt jelével – magához öleli, ez mutatja bátorságát, a kereszt a kereszténységhez való ragaszkodást, az őszinte mély hitet jelképezi.

Harc és hit, ezzel az erkölcsi és szellemi tehetséggel lehet rendet teremteni?

– Nem szeretem a sopánkodó kereszténységet! Hogyha baj van, akkor csak sírnak-rínak, másokat hibáztatnak. Nem! Vannak helyzetek, amikor harcolni kell, szóval, tettekkel vagy karddal. Istenért és az emberért! Ha egy családot megtámadnak, akkor a férfi dolga, hogy megvédje az övéit. Ugyanez a parancs egy nemzetnél is, mert különben elveszünk. Harcba született a nemzet is, Árpád vezérrel a pozsonyi csata sorsdöntő volt, ha nem győzünk, azt a szót, hogy magyar,

a világ nem is ismerné. Szent István idejében a német ármádia újra le akarta igazni az országot, borzasztó kemény csata lehetett, de István győzött! Szent Imre halála nekem nem olyan világos, egy kicsit gyanús, hogy neki is akkor kellett meghalnia. Az „ügyeletes vadkan” többször is megjelenik történelmünk során, tragikomikus, ha valakit ki akarnak iktatni, akkor ott a vadkan meséje!

Történelmünk tragikus eseményei rengeteg áldozatot követeltek az egyes emberektől, a családoktól is, ami nemzeti áldozattá is vált. Királyfiakarcsáról is mennie kellett a Rieger családnak, de a történet előbb kezdődik, hogyan került oda?

– Az őseim alföldi parasztcsaládok voltak, mind az apai, mind az anyai ágról. A harmincas években – ezek kemény évek voltak – nem nagyon lehetett munkát kapni, a szüleim is elindultak, Pest környékén dolgoztak, így születtem én Gyálligeten. Pár év múlva édesapám megpályázott egy állást Csallóközben, méghozzá Alistálon, meg is kapta, így kerültünk aztán Királyfiakarcsára. Igazából ott eszméltem a világra. A gyermekkori emlékfoszlányok nagyon mélyen megmaradtak bennem, ott laktunk, abban a házban, ahol most a kultúrház van, és a Magyarok Nagyasszonya-szobrom áll. A világháborút is ott éltük át, Karcsán, a kastélyban volt egy hadtápegysége a németeknek, azzal átellenben laktunk mi, abból a házból is lefoglaltak egy részt. Négy-öt éves gyerek voltam, örültem, amikor megjelentek a magyarok, de csalódtam is, mert azt hittem, majd huszárok jönnek, mint a mesékben. Nem azok érkeztek, hanem szegény, szerencsétlen kis leventék, hirtelen kiképzett szintegyerékek, akik az aknavető kezelését tanulták, persze én ezt tátott szájjal néztem. De az oroszok (így hívtuk a Szovjetunió minden nemzetét) már közel voltak. Emlékszem, először egy orosz felderítő jött lóháton, németeket keresett: „Nyimeckij jeszty?”, ismételtette, a felnőttek mind elbújtak, de mi, gyerekek nem, mert kíváncsiak voltunk. És nem is féltünk, mert a szüleim mindig szeretetben nevelték, és ez biztonságot adott.

Senki sem gondolhatta, hogy felnőve ez a gyerek fog emléket állítani a háború és az azt követő megtorlások százezreinek, az áldozatoknak. Eljött az idő, amikor menni-

ük kellett Királyfiakarcsáról, kitelepítették a Rieger családot Csehszlovákiából, annyi más magyarral együtt. Eljött az idő, amikor már nemcsak a felnőttek, de a gyerekek is félhettek. Magyarország nyugati kapujában, Mosonmagyaróváron örök mementóként állították föl 1984-ben a Templom téren a Bárka című szobrát. Egy család menekül a magas falú bárkán, egy kisfiú az anyja ölébe kapaszkodik, odasimul, ő lehetne Tibor is, de gondolom, nem bárkán menekültek...

– Egy zörgő szekérrel mentünk a Dunáig, apukám kitűzött rá egy picit kis magyar zászlót, a csehszlovákok dühödten letépték, mielőtt még odaértünk volna a folyóhoz, ordítottak ránk, félelmetes volt. A Dunán egy rozoga csónakba tereltek minket, mindenütt a csehszlovák katonák ellenőriztek, figyeltek bennünket. Fújta a szél, nagy volt a víz sodrása, elvitte a rozoga csónakot, visszatereltek, lövöldöztek, félttem, nehogy eltalálják a csónakot, így is süllyedőfélben volt már, állandóan meregettük ki belőle a vizet. Végül Lipótnál szállhattunk ki. Azért nem egészen ez a történet a Bárka szobrom, persze tudat alatt sok minden jelen van a szobraimban. Ez egy megbízás volt, teljesen rám hagyták, hogy mit készítek. Úgy gondoltam, hogy a Szigetköz kapuja Magyaróvár, a vizek városa, odaérnek a Lajta ágai, meg úgy éreztem, történelme hasonlít is egy családéra. A középkori ábrázolás is hatott rám, a csónak formája, a stilizált ábrázolás is arra utal.

Mégis mindenki úgy gondolja, hogy ez egy kitelepítési emlékmű: mészköből készült a bárka magas fala, vörösrézből a hatalmas vitorla, alatta védve érezhette magát a család. Persze a tekintetek azt mutatják, hogy félnek, nem tudják, hová viszik őket, hol fognak kikötni.

– A valóságban a szüleim és én is riadalmat éreztünk, ez látszik a szobron is. Mikor átértünk, egy ajtó nélküli kunyhóféleségben húztuk meg magunkat, másnap aztán Levél községbe vezéreltek, ahonnan a svábokat jogtalanul kitelepítették, minket a megüresedett házakba tettek. Voltak ott Erdélyből, Felvidékről, a Nyírségből, Borsodból, a bányavidékekről, sőt Nyúlról is került oda egy család. Mindannyian az európai nagyhatalmak igazságtalanságainak áldozatai

voltunk, akik mindig úgy akartak uralkodni Közép-Európán, hogy a nemzetiségeket akarták összeugrasztani. A faluban mi jól megfértünk egymással. Az iskolában mindannyian „*Dicsértessék a Jézus Krisztus!*”-sal köszöntünk, még akkor a kommunisták nem vették át a hatalmat, '45 előtt még voltak egyházi általános iskolák.

Észrevették az iskolában, hogy jól rajzol, szemet szúrt ez valakinek?

– A tanító néni tudta, mert ha ki kellett szaladnia valahova, akkor engem küldött ki a táblához, hogy rajzoljak rá valamit, amíg ő visszaér. A gyerekek meg rendelték lovat, kutyát, macskát, és nagyokat nevtünk közben. Egyebekben nem voltam kiváló, de ebben kitűntem. A szomszédban egy pékség volt, a régi kemencét meg kellett tapasztani, persze hogy rögtön odamentem, és tetszett az anyag: az agyag. Meg is mintáztam belőle Petőfit, akit már régebben is rajzolgattam, és tetszett is mindenkinek. Be is raktam a tűzbe, hogy kiégessem, de nagyon füstös lett, aztán egyszer elveszett a füstös Petőfi, pedig ez volt a legelső szobrom.

Hegyeshalmon állították föl az egyik szobrát, a Világháborús, kitelepítési és '56-os emlékművet, hogyan jutott eszébe a világégést, a kitelepítési tragédiákat az ötvenhatos hősiességgel egy alkotásba sűríteni? Egy áldozati fej a templomkertben szimbolizálja mindhárom történet.

– A példa Krisztus, értünk, emberekért, akiket szeret, feláldozta magát. Az emberek is áldozatot vállalnak a hazáért, a családjáért, a kereszténység védelméért. Innen nézve „mindegy”, hogy a világháborúban, kitelepítéskor vagy a forradalomban vált valaki áldozattá. Szerintem az „áldozat” adja meg az élet értelmét. Egy nő, amikor anyává lesz, vállalja az anyaságot, az is egy áldozat, mert attól kezdve valakiért él, valakit fontosabbnak tart önmagánál. Számomra pokoli dolog, ha valaki elbújik az áldozatvállalás elől, csak az élvezetet akarja, saját gyönyörét, és nem vállalkozik semmire. Ezt erkölcsileg nem tudom elfogadni. Ez eredendően tisztességtelen lét. Az emlékművön, amelyet Klára említett, az egy katonafej, a gallérján ott a jelzés, az azonosítószám, amely egy közkatona karpaszománján is

rajta van. „Nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mint ha valaki életét adja barátaiért” – mondta Jézus.

Minden szobra egy kiáltás, mindegyikben egy szellemi, erkölcsi elköteleződésre hívja fel a figyelmet, és ha szomorú, akkor is gyönyörű. A befogadó Levél községnek is adott emlékművet. A fájdalmat érzem, látom ezekben a szobrokban, szinte a bőrén érzi az ember.

– Valóban a fájdalom jelenik meg ezekben az emlékművekben. Úgy érzem, a művészi alkotásokban egyfajta szomorúság mindig meghúzódik. Ez természetes szerintem, ha az életet valaki komolyan akarja venni. Ettől még lehet, kell is örülni az életnek, de sokan csak jópofáskodni akarnak a művekkel, lehet azt is, de az nem az én világom. És ha egy emlékművet nem vesz valaki komolyan, akkor én sem tudom őt komolyan venni. A világban ma van egy olyan szellemi jelenség, mintha az emberiség egy lejtőn csúszna egyre lejjebb és lejjebb, úgyhogy félttem a jövőt!

Nagy László is ezért aggódott a versében: „Létem, ha végleg lemerült / [...] Ki becéz falban megeredt hajakat, verőereket? / S dült hiteknek kicsoda állít / káromkodásból katedrális?”

– Nekünk annyi példaképünk van, őket kellene tanítani, az Árpád-háziakat, a szenteket, a tudósainkat, ezeréves történelmünkben annyi a szép fejezet, nem kell meghamisítanunk, semmi szükségünk sincs erre. Vannak fiatal népek, amelyek hamis eszközökhöz nyúlnak, mert valamit föl kell mutatniuk, nekünk nem kell retusálnunk, vagy hozzáadnunk az ezer évhez. Nemzetté csak úgy lehet válni, ha valakinek van történelme. Mesterségesen létre lehet hozni országokat, nemzeteket nem.

Mennyi fájdalmat hordozhat magában az a művész, aki az '56-os sortűzek áldozataira is gondolt. Nekik állítottak emléket Mosonmagyaróváron Rieger Tibor szobrával, amellyel a bibliai áldozathoz tér vissza: Jézus levétele a keresztről. Hárman siratják a sortűz áldozatát, gondolom, Szűz Mária és Mária Magdolna, valamint egy férfi jelképezik az anyákat, apákat, rokonokat és barátokat, a városban

élőket, egy egész országot, a nemzetet. Az országban sok helyen volt sortűz, az embereket vágóhídra vitték. Amikor alkotta az emlékművet, hús-vér emberekre gondolt?

– Igen! Több ismerősöm halt meg ott, az ötvenhatos egyesület elnöke velem egyidős, 16 éves volt, mellette a tömegben halomra lőtték az embereket, ő vérben fekvé túlélte. Emlékszem Gulyás Lajos református lelkészre. A tömeg (akik még éltek) a megszárlás után megmozdult, győri segítséggel leszerelte az ávos laktanyát, és az ávosokat kezdte meglincselni. Az embereket a református lelkész – akit én jól ismertem – csilapította le azzal, hogy ne legyünk mi is olyanok, mint ők. Majd ítélkezzen a Jóisten, meg itt a földön a bíróság törvényesen. „Hálából” aztán Gulyás Lajost perbe fogták, és 39 évesen kivégezték Kádár pribékjei. Három szép kislány maradt utána, őket aztán szintén megbélyegezték, ez a hetediziglen való büntetés volt akkor a módi. Az elhallgattatás annyira jól sikerült, hogy még a rendszerváltás után is sokan nem mertek megszólalni. Már semmi bajuk nem lett volna, de olyan zsigeri félelem volt az emberekben, hogy csak suttogva, egymás között szóltak róla. Minden rettenetet és fájdalmat beleadtam abba a szoborba. Vértanúk sokasága ment föl a mennybe, mint az 1848–49-es és az 1956-os forradalom után is.

A kommunista diktatúra válogatás nélkül vert és ölt, pedig megesett, hogy valakinek csak annyi volt a bűne, hogy élt.

– A szemükben az a jó társadalom, az a demokratikus, amelyik retteg! Rajtunk is áll, hogy ez ne ismétlődhessen meg, ezért dolgozom most is, ennyi idősen, a szobraim erről beszélnek, a nemzeti öntudatunkra most is szükség van. A szomszédjaink erősek ebben, akkor mi sem lehetünk gyengék!

1996-ban egy olyan szakrális feladatot kapott, amely tovább formálta művészetét. Ezeréves születésnapját ünnepelte Pannonthalma, Géza fejedelem alapította a monostort 996-ban. Várszegi Asztrik apátnak a patronálásával pályázatot írtak ki a millenniumi bronzkapu megalkotására, és ezt a megbíza-

tást az akkor már ismert szobrász nyerte el, aki a győri bencés gimnáziumban végzett. Az életét tette fel erre a munkára.

– Azért még nem voltam annyira ismert, inkább ettől lettem az, később. Óriási ajándék volt ez nekem, sokkal több mint munka, sorsfordító volt szellemileg, lelkiileg egyaránt. Kézbe vettem a bibliát, és csak olvastam, olvastam...

Eget rengető feladat megtervezni a mennyország kapuját. És meg kellett felelni az elődök kapuinak, a hildesheimi, a veronai dóm bronzkapujának és a Porta del Paradisónak, amelynek – a tíz ószövetségi jelenettel – Michelangelo adta a Paradicsom kapuja nevet. A híres elődök a tervezésben mázsás súllyal nyomták a vállát, vagy inkább segítették a feladatban?

– Ez eleve nagy kihívás volt. Még a pályázat kiírói is sokáig vacilláltak, mire döntöttek. Meg kellett várni, hogy Békési Gellért bencés szerzetes hazajöjjön Rómából, ő kiváló elme, művészethez értő ember, a véleménye döntő volt. Mellém állt, de még megszavaztatták a rend tagjait is, végül megkaptam a feladatot, azzal, hogy fél évem van rá, hogy elkészítsem. Majdnem idegösszeroppantást kaptam. Nem hittem, hogy ez a rövid idő elég lesz. A tervet itt láthatja a műteremben, az igazi ötször ekkora.

Jártam Pannonhalmán, láttam a kaput, de a terven is jól látni, hogy Tibor a saját lelkéből, hitéből tervezte, nem követi a bibliai ábrázolás sémáit. Fönn az isteni, a mennyei, lent pedig a földi szféra.

– Elindulnak az egyik oldalon a Szent Benedek-, a Monte Cassinói szerzetesek, a másik oldalon a pannonhalmi bencések, középen az Isten báránya egy sziklán állva, s ott összeérnek a szerzetesek, Istenben találkoznak. A vízszintes sorokban az áldozatot tevők, Ábrahám példája is, az ellentétes oldalon pedig a krisztusi áldozat.

Egy másik jelenetben Géza fejedelmet és István királyt idézi, amint Pannónia szent dombján megalapítják a monostort, ahova a szobrász megálmodta a kaput. Illés profétát is beleillesztette, Isten iránti hűségéért, őt élve vitte fel a mennyországba.

– A pannonhalmi apátok sorában láthatják a megrendelőt, Várszegi Asztrikot, ez hagyomány, hogy a mecénást is megjelenítik, hűségesen én is megtettem. A legelső sorban pedig a monostor története: II. József idején betiltották a rendet, aztán újraindult, majd 1952-ben Rákosiék újra betiltották. Szerencsére nem tudták örökre bezárni. Sok szobrom van az országban és azon túl is, de erre a kapura igazán büszke vagyok.

Büszke lehet Rieger Tiborra hajdani gimnáziuma is, a győri bencések is. Volt olyan tanára, vagy a diáktársai közül valaki, aki már akkor sejtette, hogy korunk szobrászai között a legnagyobbak között lesz?

– Nem – mi művészettörténetet tanultunk, és rajzoktatás nem volt a gimnáziumban abban az időben, és én is titkoltam, hogy mit szeretnék, mert nem voltam biztos magamban, semmi önbizalmam nem volt. Amikor érettségi előtt megkérdezték, hogy ki merre tovább, mondtam, hogy én a Képzőművészeti Főiskolára mennék. Erre az osztály fölrohögött, annyira abszurdnak tűnt a vágyam. A bencéseknél a matektanáromat szerettem nagyon, Jáky Zénót, akitől én a matekot már az órán megtanultam. Egy-két év múlva már az osztálytársaim sem nevettek rajtam, sőt akadnak köztük jó barátaim, akik figyelemmel kísérik utamat.

Az iskolának is formázott szobrot, Jedlik Ányos és Czuczor Gergely mindketten szerzetesek, kimagasló alakjai a reformkornak. A bencés gimnázium hajdani tanárait egy talapzatra állítva mintázta meg, pedig egyéniségük teljesen különbözik, tűz és víz a két ember, egyikük tudós, feltaláló, a másik a nemzeti epika megteremtője. Ott állnak szemben az iskolával, Győrben, a Széchenyi téren. Miért tette őket egymás mellé?

– Mert így szólt a pályázat. Mindketten 1800-ban születtek, unokatestvérek voltak, és egyszerre léptek be a rendbe. Valóban két különböző karakter, a zseniális tudós, Jedlik Ányos találmányai nélkül a mai világ sem tudna működni. Igaz, hogy a dinamó feltalálását a németek jegyezték be, de ez hat évvel később történt Jedlik után! Gyanús nekem, hiszen itthon a magyar tudósvilág már ismerte Jedlik munkáit. Czuczor Gergely a '48-as

forradalom alatt egyik versében a Habsburgokra ezt írta: „...sárgafekete lelkébe tört verünk.” Igaz, nem éppen papos megnyilatkozás, de a szabadságharcban lelkesítő felkiáltás volt. Ezért aztán Kufsteinben kéz- és lábbilincses hat év börtönre ítélték. Túlélte, de nagyszótárát aztán Fogarasi fejezte be. Nagyon korán, 56 évesen halt meg, Jedlik 90 éves koráig élt. Szóval más pályát futottak be, mégis volt hasonlóság köztük, a saját pályájukon mindketten magasra tették a léceket, ezért is tudtam őket egy talapzatra tenni.

Diáktársának, Kozma Imre irgalmas rendi szerzetesnek, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat alapító elnökének, a Budai Irgalmasrendi Kórház alapítójának a felkérésére is alkotott szobrot: Istenes Szent János márványba vésett alakja ott áll a kórházuk főépülete előtt. Kevesen tudtak róla, most már többen ismerik, a villamosmegállóból rálátni, oda is lépnek az érdeklődők. Ő Portugáliában született, de kalandos kedve Spanyolországba vitte, s ott vált belőle áldozatvállaló, gondolom, ezért is faragta, véste márványba alakját, amint éppen enni, inni ad az éhezőknek, a betegeknek.

– Ápolta a beteg, fogyatékos embereket, szegényeket, rászorulókat, megnyitotta nekik ispo-tályát, majd egy kórházat is alapított, követői, segítőtársai képezték az irgalmas rend magját. Szóval óriási terhet, áldozatot vállalt magára. Később szentté is avatták, a betegek és rászorulóknemzetközi védőszentjeként ismerik a világban. Hozzá a tiszta, ragyogó márvány illett, csak abból tudtam elképzelni a szobrot. El is mentünk érte az atyával Erdélybe, a ruszicai bányába, amely a Ruszka-havasokban van, közel a Retyezát-hegység csúcsaihoz. Gyönyörű a márványa, ez is persze a mienk volt annak idején, azért is ismerik a kőfaragók és szobrászok idehaza. Istenes Szent Jánost nagyobbra alkottam, mint amilyen magas lehetett, mert hozzátoldottam lelki és erkölcsi nagyságát. És milyen érdekes, a bányaigazgató román, de kedvesen fogadott minket, jót beszélgettünk, dicsértem, milyen jól beszél magyarul, mire azt mondta, a felesége, Éva csángó magyar. Istenes Szent János összehozott minket!

Egy kicsit előre ugrottunk Rieger Tibor pályáján. Bármennyire nem hitték ezt diáktársai, egy év felkészítés után bekerült a főiskolára.

– Pátzay Pál növendéke lettem, tudom, sokan nem szeretik, de értett a tanításhoz, azt mondta: a művészetet nem lehet tanítani, de a szakmát igen. Igaza volt, a zongoristának is bizonyos alapot meg kell tanulnia, azután szárnyalhat csak a szelleme. És Pátzay nem állította magát elének példaképnek.

Tibor munkáival ellentétben neki olyan élettelenek, lelketlenek a szobrai.

– Ő ezt tudta, mert nagyon okos volt. Félre ismerik, főleg azért, mert a Lenin-szobrot végül is ő csinálta meg, de pontosan tudom, mennyire szeretett volna kibújni a feladat alól, de nem tehetette meg. Egyszer egy unokahúga meglátogatta, s nevetve jött ki tőle, ő mesélte: megkérdezte Pali bácsit, min dolgozik mostanában. A mester azt mondta: Pszt! Csönd! Olyan szobrot csinállok, amit egyszer majd le fognak dönteni.

Ez nem csak szóbeszéd, pletyka?

– Nem, ez valóban így történt. Egyszer bejött, és arról kezdett beszélni, hogyan tudtuk a török hódoltságot átvészelni, az számomra egy példabeszéd volt, ilyenről szólni a kádári időkben? Ugyanakkor ő kérte föl Varga Imrét, jöjjön a főiskolára tanulni, tudta, hogy tehetséges, de azt is tudta, hogy pilóta volt, harcolt a fronton Horthy Istvánnal együtt. Sőt, azt hiszem '57-ben fölvette Gömbös Lacit, aki Gömbös Gyula unokaöccse volt. Amikor Csehszlovákia kérte, hogy a magyar állam szolgáltatassa vissza a területéről elulajdonított műkincseket (középkori műveket, oltárokat stb.), akkor Garas Klárát és Pátzay Pált kérték be tanácsadónak. A mester nagyon dühbe gurult, káromkodott, mert a komcsi vezérek a csehszlovák elvtársak érzékenységére hivatkoztak, erre ő azt ordította: „És a mi érzékenységünk hol van?!” Szóval, azért nagyon keményen fel tudott lépni a magyarság érdekében. És nem volt oktalan abbéli félelme sem, hogy mi lesz itt a magyar művészetben. Nemcsak, mert a szakmát nem ismerik, hanem mert ideológiai alapon akarják tanítani a művészetet. És lásd, olykor-olykor el-képesztő baromságok születnek, nemcsak Nyugaton, de már nálunk is.

Kíváncsian jár más művészek kiállítására, és mindenhova olyan „bocsánat, hogy élek” arccal lép be. Rieger Tibor, a híres művész a legszerényebb ember, akivel valaha is találkoztam.

– Nem vagyok olyan szerény, mint ahogy mondják, de a kiállításmegnyitó az más dolog. Sokan azt társadalmi összejövetelnek fogják föl, ahol lehet koccintani, pogácsázni, jópofáskodni, nagyokat dumálni. Én azért megyek oda, mert kíváncsi vagyok, hogy milyen képek lógnak a falon, milyen szobrok vannak az állványokon.

Példaképeit megmintázta érmeekben is. M. S. mester olyan szerény volt, hogy még a neve is titok, találgatás mind a mai napig.

– Lehet példakép a névtelen is, mert a lényeg a műben van. Nekem az nagyon tetszik, hogy a művész mint fogalom nem nagyon volt ismert akkoriban. Mesterek voltak. Ha engem művész úrnak szólítanak, akkor körülnézek, hogy kihez szóltak.

És szeretné a mester megszólítást?

– Nem, az meg olyan nagy rang.

De hát kit szólíthatnánk manapság mesternek, ha nem Rieger Tibort?!

– Jó, de hát Jézust is mesternek szólították. Akkor hogy jönnék én ahhoz?

A másik nagy múltbéli barátja, Balassi Bálint is kapott érmet, a talpig férfi, a végvári vitéz, a dalnok, aki végignyargalta a hegyeket-völgyeket, hazáját karddal védte, és csodálatos dicsőítő verseket énekelt és írt. Nagyon tetszik nekem ez az érem, Balassi zsinóros mentében, feje fölött mint glória a hont védő lovasok. S mi más lehetne a hátoldalán: „Óh, én édes hazám, te jó Magyarország, / Ki kereszténységnek viseled paizsát, / Viselsz pogány vérrrel festett éles szablyát, / Vitézlő iskola, immár Isten hozzád!”

– Meg hát: „Vitézek mi lehet ez széles föld felett / szebb dolog az végeknél?” Szóval ebben az a gyönyörű, hogy nem vicsorogva harcolt, hanem örömmel, boldogsággal, önként vállalta az áldozatot, amelyet nem is érzett annak. Most itt van ez az ukrán háború, ha azokra a régi harcok-

ra gondolok, annak a háborúnak még megvolt a szentsége, az egy szent küzdelem volt, ahol a bátorság számított, a hazaszeretet, hogy valamiért nemcsak élni, de meghalni is érdemes. Nem kényszerítették őket, hanem mentek. Ma pedig gépfegyverrel viszik őket a mészárszékre, ebben nincs semmi szentség már. És befogják, oda-rugdadják azokat is, akik feje fölött tologatták a térképet már évtizedek óta a nyugati hatalmak, magyar őslakosok, akik a szülőföldjükön élnek, akiket még Csehszlovákia kapott ajándékba Trianonban. És a korrupt Brüsszelben mindig félredobják a nemzetiségi kérdést. Szóval, a mai háborúnak elveszett a szentsége, ma a gazdag ember önti bele számolatlanul a pénzt, ha az érdeke úgy kívánja, a győzelmet a minél fejlettebb technikától várják, hogy minél több „Leopard” érkezzen, meg pénz dögvivel! Elnézést, begurultam.

A szintén áldozat Teleki Pál (aki kétszer is volt miniszterelnökünk: 1920–21, 1938–41) emlékműjének a hátoldalára mit is írhatott volna: „Merjünk magyarok lenni!” Neki egy emlékművet, egy szobrot is szentelt. A hazájáért élt és halt politikus egy karosszékben ül, gondterhelt, szeretett volna kimaradni a háborúból, és látta, érezte, hogy nem lehet.

– Abban a történelmi helyzetben ennek a véleményének azért hangosan nem adhatott teret, csak szűk körben. Reálisan fölmérte, hogy a németek elképzelése, hogy meghódíthatják a Szovjetuniót, egy abszurdum. Horthyval együtt Hitlernek is nemet mert mondani, amikor rajtunk keresztül, délről akarták lerohanni, hátba támadni Lengyelországot. Részt vett a lengyel zsidóság mentésében, százszámra mentettek családokat, hogy Hitler pribékjei ne tudják őket deportálni. Amikor Hitler megtámadta Jugoszláviát, persze rajtunk keresztül, akkor lett Teleki öngyilkos.

Politikusi érdemei, erkölcsi nagysága vitathatatlan, mégis Teleki szobrának felállítását Budapesten a baloldali liberális körök megpuccsolták. Mi nem tetszhetett nekik Telekiben? Hogy magyar, hogy hazafi volt? Balatonboglár befogadta, azóta is többször láttam nemcsak magyar nemzeti színű szalagot a fotel karfáján, de lengyelt is. Teleki egy szemüveget tart a kezében, miért fontos ez?

– Azért, mert nemcsak az arcnak kell kifejeznie az illető személyiségét, hanem a szobor minden porcikájának. Ő pontosan látott mindent. Amikor Észak-Erdélyt visszafoglaltuk, egy banketten azt mondta: „A határokat háború után szokták megrajzolni!” Most is jól látta a jövőt, érezte, hogy nincs még vége, szomorúan ült ott, ahogy a szobromban is megjelenítettem, amikor mások örültek. Szomorú gondolataiban ott van Trianon is. Az ölében egy Kárpát-medencei térkép, mert ő kiváló földrajztudós is volt, bejelölve az országhatár – és a térkép lassan csúszik lefelé. És a szemüveg? Megfigyeltem, idősebb emberek, ha fáradtak, leemelik a szemüvegüket, ezért raktam Teleki kezébe is.

„Volt egy ország” – szinte ez is benne van Teleki tekintetében. De Rieger Tibor ezzel a címmel alkotott egy kisplasztikát, tardosi vörös márványból, amelyből a Bakócz-kápolna is épült, mészki ez tulajdonképpen, de mégis márvány. Nagyon szép fényesre csiszolható, a legjobb kő, amely Magyarország területén található. Amikor ez az alkotása készült, nem csak Trianonra gondolt?

– Egy kicsit mást jelent a cím: volt egy ország, ami most nincs. A középkorban, az Árpádok idejében meghatározó volt Európa történelmében. A vörös márványból készült, országot ábrázoló talapzaton egy kisebb fészek áll, benne egy tojás alakú kő. Mert egy népnek, bárhogya is alakul a sorsa, akármi is történik, együtt kell élnie, ha határok, tengerek is választják el őket egymástól, otthonuknak kell érezniük ezt a kis országot, a Kárpát-medencét. De sajnos, ez már nem olyan békés fészek, ezért a szögesdróttal keretezett fészekbe raktam a kőtojást. A hegyeshalmi kőbányában találták ezt a tökéletes tojás alakú követ, és nekem adták. Ezzel kezdődött az alkotás.

Ezért jelenik meg ebben a művében a remény is, hiszen a tojás maga az élet?!

– Így van, pontosan, mert ugye az abszolút reménytelenség az maga az árulás! Ezért mindig ott a remény!

Mikor azt hinné az ember, hogy tovább már nem lehet fokozni szobrai szellemiségét, útmutatását, akkor megmintázza más-

félszeres nagytámasban Szent István palástját, olyan szakrális szobrot alkot, amely páratlan a mai magyar szobrászatban. A palást mise-ruhának készült, eredeti latin neve kazula, amely házat jelent, s ebből származik a hazaszavunk is. Házat, hazát kell védenünk napjainkban is, a kereszténységet és a nemzetállamokat lassan veszni hagyó Európában. Mi, magyarok mindkettőt Szent Istvánnak köszönhetjük. A palást 1031-ből való, akkor szőhették. Első királyunk és felesége, Gizella a házassági évfordulójukon hálaadásként Istennek, a székesfehérvári Szűz Mária-egháznak adományozták.

– Hálaadó palást volt, az biztos, de lehet, hogy a németek elleni győzelemért. Én ezt fontosabbnak érzem. Örömmünnepre készült, a hazánkat megsemmisíteni akaró II. Konrád serege felett aratott győzelemért. Előző évben, 1030-ban volt a sordöntő, hatalmas, véres ütközet, Szent István és a hazáért áldozatként hadba vonulók serege győzött, megverték a német ármádiát! Óriási győzelem volt, ezért is lehetett hálaadó a palást. De történt egy tragikus esemény is: Imre herceg halála. Ott van rajta a paláston, valamint a várak, tornyok között a harcosok hosszú sora is megjelenik.

Hálaadó ez a műalkotás is, Rieger Tiboré.

– Azért adtam hálát a Mindenhatónak, hogy annak idején idevezérelte nekünk István királyt. Mi mindenben mehetett keresztül ez a szegény palást, ki is lyukadhatott, mert egy foltot is tettek rá.

De akkor is csoda, hogy ez a bíborszínű selyemre aranyzállal hímzett, sokalakos alkotás, ha megkopva is, de megmaradt. Annyi minden elpusztult abból az időből, a későbbiekből is, koporsók, kövek pusztultak el, és megmaradt egy anyag.

– Mi csak a föld alól kaparásszuk elő a követ István korából, és valóban egy csoda, hogy a világ legesendőbb anyaga, a textil, amelyet tulajdonképpen két molylepke el tud intézni, kis híján ezer éve létezik. Az első találkozás a másolatával nem fogott meg annyira, bencés gimnazista voltam, mikor kirándultunk Pannonhalmára, ott láttam a másolatot, amelyet 1613-ban Bécsben készítettek. Valahol olvastam, hogy V. Pál pá-

pának akarták ajándékozni, de ez egy fura hír, hiszen soha nem kapta meg a pápa, nem került ki a Vatikánba. Nekem alapos a gyanúm, hogy a Habsburg-háznak ez egy igen fontos ereklye lehetett, be akarta magát biztosítani, hogy legyen egy palástja, amelyet a magyar királyi koronázáskor a Habsburg-uralkodó fel tud venni. Mária Terézia ezt később Pannonhalmának ajándékozta. Akkor nem fogott meg annyira, nem érintett meg, az is lehet, hogy azért, mert kis gimnazista voltam, és nem értettem a lényegét, pedig megjegyeztem magamnak, bármikor le tudtam volna rajzolni.

Az is lehet, hiszen nem az igazi volt, „csak” másolat, nem lehetett olyan szakrális kisugárzása, mint az eredetinek.

– Ami igazán megindított, amikor sok-sok viszontagság után hazahozták Amerikából az eredeti palástot. Jimmy Carternek köszönhetjük, úgy tudom, ő mélyen vallásos elnöke volt az USA-nak, fölismerte ennek a szakrális tárgynak a jelentőségét. A magyar **népnél** van a helye – mondta –, s nem a rendszernek, nem a kommunistáknak adta. Az eredeti bizony sokkal szebb, mint a másolat. Akkor éreztem, hogy ez a korabeli szellemiségből, hitből született, az emberi szív alkotta meg, a bécsi palástmásolat számításból, az ész által létrehozott mű. Akkoriban a Nemzeti Múzeumba odavonzott a palást, pedig sok mindent csak elmosódottan láttam rajta, a kicsi képeket, a kereszt középső részén Krisztus képét. Igazából Szelényi Károly fotóiból ismertem meg, olyan nagyszerű fotók, hogy még a textil szerkezetét is érezni rajta, rekonstruálhattam magamban, hogy nézhetett ki. Szinte beleszédültem a szépségébe.

A szív- és hitbéli üzenete annak a kornak, amelyet manapság a sötét középkornak titulálnak.

– Rémisztő számomra ez a megbélyegzés, a mi korunk ítélkezik egy olyan kor fölött, amelynek nyilvánvalóan megvoltak a bűnei is, de a mi korrunkra mi jellemző? Iszonyatos tömegmészárlás, istentelen ideológiák, népek kiirtásával Isten fölé helyezik magukat. És ez a jelenkor meri azt mondani, hogy sötét középkor!

Mégis, amikor beleszédült a palást szépségébe, rögtön tudta, hogy megformázza majd bronzból?

– Lassan érlelődő időszak volt. Egyrészt kételemek gyötörtek, hogy szabad-e igazit készíteni, mert azt tudtam, hogy másolatnak nincs értelme. Hamis dolog lenne. Szakrális tárgy, nagyon óvatosan lehet hozzá közeledni, de aztán egyre jobban érlelődött bennem a gondolat, hogy egy másik műfajba áttenni, egy kicsit átértelmezni, népszerűsíteni a palástot, hogy egyszer legalább mindenki megnézzze, átgondolja, mert ez akkora csoda, ez egy remekmű! Akik szőtték, láthatták István királyt, talán egyetlen hiteles képünk, úgy dolgozhattak, olyan természetesen, ahogy a lélegzet jön az emberből.

Csodálatosan gyötrelmes lehetett az a négy esztendő, amíg dolgozott rajta. Ez a másfélszeres nagyítás nem egyszerűen másolja az eredetit, az anyag mássága is diktálja ezt, a bronzpaláston hatvannégy aprólékos kép mintázásával három dimenzióba teszi Isten magasztalását, dicséretét. A kazula, a ház a szobrászt is védte, hogy betölthesse ezt a küldetést. A palást középső, felső részén a diadalmas Krisztus áldást ad ránk. Angyalok, a négy evangélista, a mennyei seregek is ott szolgálnak a mandorlákban (mandula alakú kis képekben). Felragyog a Szent Anya képe, az angyalok serege, a nagy- és kispróféták, a 12 apostol Jézus körül, szentek, vértanúk és a még élő István király az országalmával és lándzsájával, Gizella királyné a templommal, és pici képen a földről nemrég elköltözött Imre herceg. Az akkori világból teljessége megjelenik rajta.

– Sokan kérdezik, miért csináltam, hiszen ezt senki sem rendelte tőlem. Hát a saját örömömre. Hiszen ezek az archaikus alkotások Istenhez fordulást jelentenek. A művészet – vallom – erős, mély hit.

Sokáig mégis itt volt a kertjében, áztatta az eső, marta a hó.

– Megérintette az embereket már itt, a kertemben is, mindenki azt kérdezte, ki rendelte meg. Megdöbbenek, hogy senki, értetlenül fogadták. Szóval, ez az én mániám volt, hogy meg kell csinálni. Azért az Isten mégiscsak gondoskodott róla, hogy kis kitérőkkel ugyan, de méltó helyre

kerüljön. Egyszer Kozma atya mondta, ez így nem mehet tovább, és lehozatta az irgalmas rendi kórháza elé, ahol mégiscsak fedve volt. Pár év múlva rendeztek egy kiállítást nekem a Várnegyed Galériában, a kiállítóterembe csak kisebb alkotásaim fértek be, de Incze Ildikó, a galéria akkori nagy tudású, hozzáértő, szorgalmas vezetője nem nyugodott bele, beszélt a szomszédokkal, rávette őket, hogy fogadják be a kertjükbe a Palástot. Ott látta meg Nagy Gábor Tamás, az akkori polgármester, és kiállították odafent is a várban, a képviselő-testülettel úgy döntöttek, hogy megveszik.

A palást őket is megfogta, kisugárzása lélekben is megérint mindenkit, aki találkozik vele. Így kerülhetett sor Rieger Tibor szakrális alkotásának felavatására 2017 húsvéthétfőjén a Kapisztrán téren, az egykori Mária Magdolna-templomnak a területén, amelyet a II. világháború idején bombatámadás ért, majd megmaradt falait Rákosiék rombolták le. A megmaradt területen, a szentély tengelyében, az oltár helyén helyezték el a bronzpalástot. Megnyugodott Tibor? Akkor és ott kiderült, hogy nemcsak a saját örömére csinálta, hanem mindenkinek?

– Még a kertemben sóvárogva nézte egy emberke: „Főnök, hány kiló lehet ez?” Talán a fémgyűjtőbe vitte volna. Mondtam, nagyon nehéz, súlyos mű, de nem kilóra.

Ars poétikája is lehet ez a súlyos mű, mindent megmintázott benne, amit gondol és hisz a földi és az égi világról.

– Megismétlem, nekem mint szobrásznak a középkor az ideál, ahol névtelenül dolgoztak az alkotók. Van is egy ilyen példabeszédem: *Egy bölcs ember megkérdez egy kőfaragót: Maga mit csinál? Ő azt feleli: Nem látja, dolgozom. Továbbmegy az ember, egy másik mester ugyanúgy farag egy ugyanolyan követ, őt is megkérdezi: Jóember, mit csinál? Azt mondja: Sarokkövet faragok! No, ez már egy értelmesebb válasz – gondolja a bölcs, továbbmegy, és megint megkérdez egy kőfaragót: Jóember, mit csinál? – Én katedrális építék! Látja, Klára, ez az igazi, így kell dolgozni, egy nagy egység részeként, de ugyanabba az irányba. Katedrális építeni! Ez a cél. Ma sajnos az individuum a fontos, az én, én, Én – az ego. Az önmegvalósítás!*

Nem hiszem, hogy soha nem gondol az önmegvalósításra, amikor alkot!

– Jó, de a szent cél érdekében.

Hogy katedrális építhessen?

– Hát, az a célom. Hogy jó művet hozzon létre az ember. Persze, az mindenképpen becsvágy, nem akarok azért annyira álszerény lenni, hogy ezt ne ismerjem be. Csak már az ember válogatós, hogy milyen dicsőségre vágyik. Nagyon örültem a Kossuth-díjnak, bár sokáig vártam rá, aztán van olyan díj is, mint a Szent Márton-díj, amelyet Pannonhalma ad, évente egyet, ezt nem osztogatják bárkinek, az már dicsőség, hogy ebben a sorban én is ott vagyok.

M. S. mester-emlékérem (előlap és hátlap)